Nr 1

Trafikutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1 gjorda framställningar rörande utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1972/73 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

SJÄTTE HUVUDTITELN

Kommunikationsdepartementet m. m.

1. **Kommunikationsdepartementet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1, bilaga 8, framlagda förslag (punkterna A 1–A 3, s. 21–22 i utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1972) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Kommunikationsdepartementet* ett förslagsanslag av 5 968 000 kr.,
2. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 2 730 000 kr., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen,
3. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 430 000 kr.

2. **Den långsiktiga vägplaneringen m. m. jämte allmän översikt över utvecklingen inom vägväsendet. Anslagen till vägväsendet.** Före behandlingen av de skilda anslagen har Kungl. Maj:t lämnat dels en redogörelse för utredningsförslag angående den långsiktiga vägplaneringen m. m. (s. 23–41), dels en allmän översikt över utvecklingen inom vägväsendet (s. 43–92).

Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för budgetåret 1972/73 under de skilda väganslagen m. m. innebär

att till Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter anvisas ett förslagsanslag av 5 120 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 1, s. 92–93),

att till Drift av statliga vägar anvisas ett reservationsanslag av 914 800 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 2, s. 93–94),

att till Byggande av statliga vägar anvisas ett reservationsanslag av 725 470 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 3, s. 94–95),

att till Bidrag till drift av kommunala vägar och gator anvisas ett

reservationsanslag av 144 130 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 4, s. 95–96),

att till Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator anvisas ett reservationsanslag av 331 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 5, s. 96–97),

att till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. anvisas ett reservationsanslag av 60 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen, samt att under budgetåret 1972/73 statlig lånegaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar beviljas intill ett belopp av 120 000 kr. (punkt B 6, s. 97–98),

att till Bidrag till byggande av enskilda vägar anvisas ett reservationsanslag av 23 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 7, s. 99),

att till Tjänster till utomstående anvisas ett förslagsanslag av 10 030 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen (punkt B 8, s. 100)

samt att till Avsättning till statens automobilskattemedelsfond anvisas ett förslagsanslag av 1 000 kr. (punkt B 9, s. 100–101).

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 35 av herr Henmark m. fl. (fp, c, m) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att regeringen måtte anbefalla vägverket att vid fortsatt planeringsarbete beakta vad i motionen anförts och att i flerårsplanen 1973–1977 disponera för L-län utöver vad som planerats för övriga vägföretag inom länet 80 000 000 kronor för utbyggnad av vägarna nr 10 och 21,

dels motionen 1972: 63 av herr Andersson i Örträsk m. fl. (s, c) vari hemställts att riksdagen som sin mening uttalar att de i motionen redovisade synpunkterna beträffande byggande av väg 363 beaktas vid fördelningen av väganslagen,

dels motionen 1972: 85 av herr Helén m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär ett mera preciserat ställningstagande till den långsiktiga vägplaneringen för den tid Vägplan 1970 omfattar,

dels motionen 1972: 139 av herr Enskog m. fl. (fp) vari föreslagits att riksdagen beslutar att uppdra åt regeringen att *dels* låta utföra prov med hjälptelefoner utan starkströmsanläggning, *dels* framlägga förslag om en snabbare utbyggnad av hjälptelefoner vid de mest trafikerade vägarna,

dels motionen 1972: 141 av herr Josefson i Arrie m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning av dels frå-

gan om fullständig täckning med statsbidrag av kostnaderna för den enskilda väghållningen, dels frågan om formerna för byggande och drift av enskilda vägar,

dels motionen 1972: 248 av herr Eriksson i Ulfsbyn (c) vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att transportforskningsdelegationen får i uppdrag att företa en allsidig utredning av frågan om däckdubbar och deras fortsatta användande,

dels motionen 1972: 250 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att vägplaneringen såsom ett instrument i lokaliserings- och regionalpolitiken skall syfta till en positiv befolknings- och näringslivsutveckling i landets olika delar enligt i motionen angivna riktlinjer,

dels motionen 1972: 253 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ändring av anvisningarna för uppsättande av vägmärken, syftande till minskad restriktivitet vid behandlingen av ansökningar om uppsättande vid allmän väg av upplysningsmärken för vägvisning till samlingslokaler och andra icke kommersiella anläggningar,

dels motionen 1972: 354 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att väg 363 och andra nödvändiga trafikleder i Vindelådalen nu färdigställs,

dels motionen 1972: 355 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen anhåller hos Kungl. Maj:t om att de ordinarie vägbyggnadsramarna i de sysselsättningssvaga regionerna icke minskas med anslagsbelopp motsvarande kostnad för vägprojekt som överföres från ordinarie vägbyggnadsplan till beredskapsarbete,

dels motionen 1972: 360 av herr Westberg i Ljusdal m. fl. (fp) vari hemställts 1. att en fond för anslag till från lokaliseringssynpunkt angelägna vägprojekt tillskapas, 2. att en viss procentandel av väganslagen tilldelas denna fond,

dels motionen 1972: 517 av herr Andersson i Ljung m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att för upprustning av skolresevägar bör tilldelas en större andel av vägmedel än för närvarande,

dels motionen 1972: 528 av herrar Larsson i Umeå (fp) och Ångström (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att, såvida utrymme inte omedelbart kan ges inom det ordinarie väganslaget för en total utbyggnad av väg 363, arbetsmarknadsstyrelsen med förtur får påbörja en snabb utbyggnad av vägen längs Vindelälvens dalgång att bekostas av medel ur anslaget för allmänna beredskapsarbeten m. m.,

dels motionen 1972: 531 av herr Nilsson i Agnäs m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att Kungl. Maj:t av trafiksäkerhetsskäl verkställer utredning syftande till begränsning av vägsaltets användning,

dels motionen 1972: 533 av herr Tobé (fp) vari föreslagits att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning dels av frågan i vad mån skyddsanordningar mot olägenheter av buller m. m. må inräknas i väganordningar enligt väglagen, dels om fördelningen av det ekonomiska ansvaret för erforderliga skyddszoner utefter allmän väg,

dels motionen 1972: 708 av herrar Antby (fp) och Rydén (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att särskild uppmärksamhet ägnas frågan om vägnätets förstärkning och underhåll i det sydsvenska skogsindustriområdet,

dels motionen 1972: 710 av herr Carlsson i Vikmanshyttan m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av anslaget till byggande och upprustande av länsvägar måtte besluta hos Kungl. Maj:t ge till känna att vägplaneringen för Kopparbergs län skall inriktas på den omfattning som erfordras för en positiv befolknings- och näringslivsutveckling,

dels motionen 1972: 713 av herr Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, hemställts att riksdagen B. till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 73 000 000 kronor, att avräknas mot automobilskattemedlen, C. som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att den förestående revisionen av flerårs- och fördelningsplanerna skall bygga på förutsättningen att vägplaneringen såsom ett instrument i lokaliserings- och regionalpolitiken skall syfta till en positiv befolknings- och näringslivsutveckling i landets olika delar, D. 1. avslår förslaget att beteckningen på anslaget Bidrag till kommunala vägar och gator ändras till reservationsanslag, 2. hos Kungl. Maj:t anhåller om att utredningen angående den kommunala ekonomin får i uppdrag att undersöka verkningarna av ändrad beteckning på nämnda anslag,

dels motionen 1972: 715 av herr Hörberg m. fl. (fp, s, c, m) vari hemställts att riksdagen begär att Kungl. Maj:t låter undersöka möjligheten att samordna vägverkets och luftfartsverkets tidsplaner så att riksväg 40 mellan Göteborg och Borås i hela dess sträckning är utbyggd såsom motorväg vid den tidpunkt då Härryda flygplats tas i bruk,

dels motionen 1972: 716 av herr Hörberg m. fl. (fp, s, c, m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär ett tidigareläggande av utbyggandet till motorväg/motortrafikled av E 6, i första hand sträckan Halmstad–Uddevalla,

dels motionen 1972: 717 av herr Johansson i Skärstad m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen beslutar att sådana ekonomiska resurser ställs till vägverkets förfogande att de aviserade indragningarna av allmänt underhåll för vissa vägar icke kommer till stånd,

dels motionen 1972: 721 av herr Lothigius m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkats att utbyggnaden av motorvägarna E 4 och E 6 påskyndas, att förslag om avgiftsfinansiering av större broar och motorvägar föreläggs riksdagen,

dels motionen 1972: 722 av herr Sellgren m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att vid fördelningen av väganslagen behovet av ombyggnad av kapacitetsbegränsande broar och vägsträckningar inom stödområdet måtte tillgodoses,

dels motionen 1972: 1178 av herr Andersson i Nybro m. fl. (c, fp) vari hemställts att riksdagen som sin mening uttalar 1. att den planeringsmetodik – i form av prognoser och lönsamhetsbedömningar – som tillämpas i vägplaneutredningen inte bör ligga till grund för den framtida vägpolitiken, 2. att planerna för kommande väginvesteringar bör byggas på en metod som även tar hänsyn till miljö, sociala och lokaliseringspolitiska konsekvenser, 3. att de i långtidsplanen planerade projekten i första hand bör genomföras under 1970-talet i de regioner som är i behov av lokaliserings- och regionalpolitiska insatser, 4. att Kungl. Maj:t uppdrar åt vägverket att snarast ompröva planeringen av väginvesteringar i syfte att uppnå långtidsplanens målsättningar under 1970-talet i Kalmar län och i andra regioner som är i starkt behov av insatser på kommunikationsområdet för att uppnå regional jämlikhet,

dels motionen 1972: 1180 av herr Bengtsson i Göteborg m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen till Kungl. Maj:t uttalar att halkbekämpning med hjälp av salt må upphöra,

dels motionen 1972: 1182 av herr Dahlgren m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att glesbygdsutredningen får i uppdrag att skyndsamt utreda frågan om fria resor vid överfart till fastlandet för på skärgårdsöar boende befolkning,

dels motionen 1972: 1191 av herr Fransson (c) och herr förste vice talmannen Bengtson (c) vari hemställts att riksdagen som sin mening uttalar *att* den planeringsmetodik – i form av prognoser och lönsamhetsbedömningar – som tillämpas i vägplaneutredningen inte bör ligga till grund för den framtida vägpolitiken, *att* planerna för kommande väginvesteringar bör bygga på en metod som även tar hänsyn till miljö-, social- och lokaliseringspolitiska konsekvenser, *att* de i långtidsplanen planerade projekten i första hand bör genomföras under 1970-talet i de

regioner som är i behov av lokaliserings- och regionalpolitiska insatser, samt *att* Kungl. Maj:t uppdrar åt vägverket att snarast ompröva planeringen av väginvesteringar i syfte att uppnå långtidsplanens målsättningar under 1970-talet i Jönköpings län och i andra regioner som är i starkt behov av insatser på komunikationsområdet för att uppnå regional jämlikhet,

dels motionen 1972: 1197 av herr Helén m. fl. (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att ett program för en ökning av väganslagen för de närmaste åren föreläggs riksdagen; att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att vid fördelningen av väganslagen mellan riks- och länsvägar stor hänsyn måtte tas till behovet av ett från närings- och regionalpolitiska synpunkter väl fungerande vägnät; att riksdagen beslutar att till Bidrag till drift av enskilda vägar m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 73 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen; samt att riksdagen beslutar att till Bidrag till drift av kommunala vägar och gator för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 144 130 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,

dels motionen 1972: 1201 av herr Hörberg m. fl. (fp, c, m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att statsbidragskungörelsens nuvarande föreskrifter att statsbidragen för drift av kommunala vägar och gator skall bibehålla karaktären av förslagsanslag,

dels motionen 1972: 1211 av herr Magnusson i Kristinehamn m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, föreslagits att riksdagen uttalar sig för ett förbud mot saltning av vägar och gator,

dels motionen 1972: 1213 av herr Nilsson i Tvärålund m. fl. (c) vari föreslagits att riksdagen uppdrager åt Kungl. Maj:t att, om inte medel från ordinarie väganslag tilldelas väg 363, upprusta den med medel från arbetsmarknadsanslaget,

dels motionen 1972: 1223 av herrar Rimås (fp) och Hamrin (fp) vari föreslagits att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om en snar utredning rörande möjligheten att infoga Ölandsbron i ett större kommunikationssammanhang genom inrättandet av en ny Europaväg från Danmark genom södra Sverige och över Öland och Gotland till Finland och Sovjetunionen,

dels motionen 1972: 1226 av herr Stadling m. fl. (s, c) vari hemställts att riksdagen som sin mening uttalar att spridning av vägsalt måtte upphöra,

dels motionen 1972: 1229 av herr Svanström (c) vari hemställts att riksdagen vid behandling av frågan om väganslag för nästa budgetår

uttalar att Kalmar län tillerkännes anslag i sådan omfattning att vägstandarden snabbt kan förbättras och en bro byggas vid Bjursunds ström,

dels motionen 1972: 1230 av fru Söder m. fl. (c) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att sådana bestämmelser utfärdas att statsbidrag för tunnelbanor kan användas även till annan spårbunden trafik i kommunal regi än tunnelbanor,

dels motionen 1972: 1233 av herr Westberg i Ljusdal m. fl. (fp) vari föreslagits att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om 1. att flerårsplanen för vägbyggandet perioden 1970–1974 omprövas i syfte att få en snabbare upprustning och utbyggnad av vägnätet i synnerhet i regioner, där det är angeläget att stärka förutsättningarna för näringslivet, samt 2. att frågan om fullständig täckning med statsbidrag för den enskilda väghållningen och formerna för byggande och drift av enskilda vägar göres till föremål för utredning,

dels motionen 1972: 1236 av herr Åkerlind m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen anförts om att en större del av vägmedlen än för närvarande bör anvisas till Stockholms län för upprustning av vägarna i de yttre delarna av länet.

Utskottet

Den långsiktiga vägplaneringen m. m.

Under avsnittet om vägväsendet har i statsrådsprotokollet lämnats en redogörelse för det av vägplaneutredningen i december 1969 framlagda betänkandet *Vägplan 1970* (SOU 1969: 56 och 57) samt häröver avgivna remissyttranden. Utredningen har efter en kartläggning av väg- och gatunätets omfattning och standard ingående övervägt principerna för en långsiktig vägplanering och därvid lagt stor vikt vid att utarbeta en planeringsmetodik som bygger på en samhällsekonomisk värdering av olika insatser på vägområdet. I sistnämnda hänseende har utarbetats en kalkylmodell för lönsamhetsbedömning av vägprojekt som avses vara ett hjälpmedel vid prioritering av vägförslag och även vid bestämning av olika tekniska standardkrav på vägnätet. Utredningen har också gjort prognoser avseende den framtida trafikutvecklingen samt med utgångspunkt från dessa och med anlitande av bl. a. den nyssnämnda lönsamhetskalkylen upprättat behovsplaner för de statliga insatserna inom vägväsendet under perioden 1970–1984. För byggande och drift skulle medelsbehoven uppgå till sammanlagt (27,5 + 16,7) 44,2 miljarder kr. i 1969 års priser. Detta belopp har med hänsyn till bl. a. kommande standardförbättringar och eventuella nya åligganden för

väghållarna uppräknats till avrundat 50 miljarder kr., som avses vara ett samlat uttryck för det totala medelsbehovet för statliga insatser inom vägsektorn fram till år 1985.

Departementschefen anser att utredningen överskattat den framtida ökningen av *personbilsantalet* och det därav följande trafikarbetet samt finner de av vägverket senare gjorda uppskattningarna rimligare. Enligt dessa skulle personbilsantalet år 1980 komma att stanna vid 3,2 miljoner att jämföras med vägplaneutredningens 3,8 miljoner. I statsrådsprotokollet framhålls att sådana ändrade förutsättningar i fråga om det framtida fordonsantalet och trafikarbetet givetvis måste direkt återverka på vägplaneringen och på behoven av drift och investeringsåtgärder.

Departementschefen anser det vidare vara tveksamt att låta *tidsvinstfaktorn* få en så dominerande betydelse vid lönsamhetsberäkningarna som utredningen ansett motiverat. Ett säkrare bedömningsunderlag härför liksom för värdering av *olycksfallskostnaderna* måste därför eftersträvas. Allmänt framhålls i fråga om den av utredningen förordade *kalkylmodellen* att den utgör resultatet av ett kvalificerat utvecklingsarbete i syfte att inom en viktig sektor söka konkretisera och utvärdera de samlade nyttoeffekterna av olika åtgärder för att underlätta en såvitt möjligt optimal resursanvändning. Med sina brister bör den därför ändå kunna användas som hjälpmedel vid bestämning av typsektioner och vid val mellan sådana samt vid prioritering av vägprojekten inom flerårs- och långtidsplaner. Ett fortsatt utvecklingsarbete anses emellertid böra bedrivas för att få fram underlag som gör det möjligt att på ett bättre sätt än hittills bestämma den vikt, som rimligen bör ges vissa av de i kalkylmodellen ingående komponenterna.

Utskottet ansluter sig till denna uppfattning som f. ö. även uttalats i flera av de motioner som i det efterföljande behandlas.

Syftet med det utvidgade *utvecklingsarbetet* anges sammanfattningsvis vara att ta fram ett underlag, som gör det möjligt att klarlägga och värdera de grundläggande sambanden mellan väginvesteringar och vägnätets standard å ena samt bebyggelse- och näringslivsutveckling å andra sidan. Utifrån ett sådant underlag bör en utveckling ske av planeringsmetodiken som gör det möjligt att med utgångspunkt från en given investeringsnivå på ett bättre sätt än hittills bedöma och prioritera vägbehoven inom ramen för en till regionalpolitiken lämpligt anpassad vägpolitik.

Departementschefen avser att senare föreslå Kungl. Maj:t formerna för och inriktningen av vägverkets fortsatta insatser i vad gäller såväl översynen av den nuvarande kalkyl- och planeringsmetodiken som det mera långsiktiga utvecklingsarbetet.

I avvaktan på den arbets- och tidskrävande utvecklingen av en mera generellt tillämplig planeringsmetodik – som inrymmer möjligheter till vidare samhällsekonomiska och andra hänsyn – anses även på kortare sikt ett ökat utrymme under vissa förutsättningar kunna beredas för regionalpolitiska hänsyn vid överväganden beträffande väginvesteringar och andra åtgärder på vägområdet.

Utskottet vill för sin del kraftigt understryka vad departementschefen sålunda anfört. Den integrerade väg- och trafikplanering som nu bör eftersträvas måste vidare ske i nära kontakt med samhällsplaneringen i stort och i högre grad än hittills samordnas med en aktiv lokaliserings- och regionalpolitik. Arbetsmarknadspolitiska och allmänt näringspolitiska målsättningar måste härvid beaktas varjämte hänsyn måste tas till trafiksäkerhetsmässiga och miljömässiga synpunkter. De resurser som avsätts för vägändamål bör i enlighet härmed fördelas på ett sådant sätt att alla delar av landet får ett vägnät som tillsammans med andra åtgärder skapar bättre förutsättningar för befolknings- och näringslivsutvecklingen. Lönsamhetsbedömningarna måste sålunda styras av kravet härpå.

En sådan allmän målsättning ger också departementschefen uttryck för. Han anser emellertid att det även på kortare sikt bör finnas möjlighet att i särskilda fall komplettera de rent trafikekonomiska utvärderingarna med samhällsekonomiskt betingade hänsyn till behovet av speciella regionalpolitiska åtgärder. Härvid åsyftas vägprojekt av särskild regionalpolitisk betydelse där de samhälleliga vinsterna uppenbarligen inte oväsentligt kan överstiga vad som följer av en ren trafikvinstkalkyl.

Det betonas vidare att det här kan finnas anledning att i särskilda fall beakta inte bara den funktion som ett vägavsnitt har enligt den i propositionen redovisade klassindelningen utan även arten av det eller de transportbehov som vägen skall tillgodose. Som exempel härpå nämns bl. a. skolskjutstransporter och vissa andra slag av resor som befolkningen i framför allt mer glesbygdsbetonade områden måste företa för att nå olika former av samhällelig och kommersiell service.

Hänsyn i särskilda fall bör också tas till transportbehov vilka till omfattningen visserligen är alltför begränsade för att de från rent trafikekonomiska synpunkter skall kunna konkurrera om tillgängligt medelsutrymme men vilkas speciella regional- och näringspolitiska betydelse ändå motiverar ett beaktande. Det kan gälla t. ex. vissa råvarutransporter till industrier inom områden där alternativa transportmöjligheter saknas. Det kan också gälla att samordna utbyggnaden av vägar med angelägna konkreta satsningar för att allmänt stimulera näringslivets utveckling inom en viss region.

När det gäller det *kommunala* vägnätet anses för statsbidragsgivningen till detta böra gälla samma grundsyn i planeringshänseende som

för insatserna på det statliga vägnätet. I detta sammanhang betonas särskilt angelägenheten av att prioritera satsningar som avser att åstadkomma förbättringar av kollektivtrafikstandarden.

I anslutning härtill påtalas de betydande olägenheter, som – särskilt i de större tätorterna – trafikutvecklingen i olika hänseenden medfört och som lett till försämrad effektivitet i transportapparaten över huvud taget, försämrade betingelser för kollektivtrafiken och olika slags miljöproblem. Departementschefen erinrar vidare om att han – i syfte att stödja kommunerna i deras strävanden på detta område – i början av år 1971 tillkallat särskilda sakkunniga, som i anslutning till en försöksplanering på ett antal utvalda orter skall överväga åtgärder och planeringsformer ägnade att skapa gynnsammare betingelser för kollektivtrafiken i tätorterna.

I statsrådsprotokollet erinras vidare om att under innevarande år flerårsplaner och fördelningsplaner författningsenligt kommer att revideras. Departementschefen avser att – med utgångspunkt från de av honom framlagda principförslagen – förelägga Kungl. Maj:t förslag till de närmare anvisningar som bör gälla för detta arbete.

De principiella synpunkter departementschefen enligt det föregående anfört finner utskottet i allt väsentligt riktiga och jämte utskottets uttalanden böra läggas till grund för det fortsatta planeringsarbetet.

Det anförda torde också innebära ett tillgodoseende av de i motionen 1972: 250 framförda önskemålen om att vägplaneringen såsom ett instrument i lokaliserings- och regionalpolitiken skall syfta till en positiv befolknings- och näringslivsutveckling i landets olika delar.

Detsamma torde gälla yrkandet i motionen 1972: 713 att även den förestående revisionen av flerårs- och fördelningsplanerna skall bygga på de nyss nämnda principerna rörande befolknings- och näringslivsutvecklingen m. m.

Även yrkandet i motionen 1972: 1197 att vid fördelningen av väganslagen mellan riks- och länsvägar stor hänsyn bör tas till behovet av ett från närings- och regionalpolitiska synpunkter väl fungerande vägnät synes härigenom kunna tillgodoses.

Vid sin bedömning av standardfrågorna framhåller departementschefen i fråga om vägarnas bärighet att han finner en successiv fortsatt utökning av det tunga vägnätet till 10/16 ton önskvärd. En sådan – som bedöms kunna ske utan några mera omfattande investeringsåtgärder – kommer i fortsättningen att i högre grad beröra de sekundära vägarna. För dessa, som i särskilda fall kan vara av stor betydelse för exempelvis skogsbruket, blir det i första hand fråga om förstärkning och ombyggnad av svaga broar.

I fråga om nya typsektioner innebär utredningens rekommendationer sammanfattningsvis att körfältsbredden för motorväg ökas med 0,5 meter mot att bredden på vägrenarna minskas från 3 till 2 meter, att minsta bredd på mittremsan vid motorväg blir 12 meter mot f. n. 7 meter, att en ny fyrfältssektion införs som förutsätter enklare utförande än motorväg samt att antalet typsektioner i övrigt begränsas från fem till fyra. Departementschefen anser sig sakna anledning att i detta sammanhang gå närmare in på vad utredningen härvidlag anfört men framhåller dock att den föreslagna nya fyrfältssektionen med fördel bör kunna användas i många fall där enligt hittillsvarande normer motorväg ansetts böra komma i fråga.

I anslutning till de av utredningen gjorda *behovs- och anslagsbedömningarna* säger sig departementschefen allmänt vilja framhålla, att den pågående trafik- och samhällsutvecklingen liksom hittills kommer att kräva betydande insatser från samhällets sida för att trygga en säker och i övrigt acceptabel framkomlighet på våra vägar. Att göra några uttalanden om storleken av de anslag som kan komma att utgå på viss sikt anses inte möjligt. Detta följer redan av osäkerheten i prognoserna beträffande omfattningen och inriktningen av den fortsatta efterfrågan på vägtjänster liksom av de begränsningar som kännetecknar planerings- och kalkylmetodiken etc. Bortsett härifrån förklaras det givetvis vara angeläget att statsmakterna successivt kan pröva vägutgifterna med hänsyn till det tillgängliga resursutrymmet och till de krav som andra samhällssektorer ställer.

I anledning av departementschefens ställningstagande har i motionen 1972: 85 begärts att regeringen för riksdagen framlägger en mera *preciserad syn på vägplaneringen* för den tidsperiod som omfattas av Vägplan 1970. Det framhålls bl. a. i motionen att vid bedömningen av nödvändiga och möjliga investeringar i vägväsendet de närmaste åren hänsyn måste tas till de senaste årens eftersläpning. Det framstår därför som alldeles uppenbart att den nuvarande investeringsnivån är helt otillräcklig för varje acceptabelt alternativ för vägutbyggandet. En successiv ökning av väganslagen anses under alla förhållanden nödvändig, och ett program för de närmaste årens ökning måste därför utarbetas.

De av motionärerna aktualiserade frågorna är enligt utskottets uppfattning av största vikt. Utskottet är också för egen del väl medvetet om de avsevärda behov som föreligger på vägområdet samt väginvesteringarnas stora betydelse för såväl näringslivets utveckling som för samhället i dess helhet. Vid sin prövning av förevarande frågor har utskottet emellertid inte funnit sig berett att nu ta ställning till frågan om väginvesteringarnas storlek och härför erforderliga resurser under den period som Vägplan 1970 omfattar. Utskottet finner det dock angeläget att det fortsatta utrednings- och planeringsarbetet bedrives med all den skyndsamhet som

befinns möjlig samt att som resultat härav ett långsiktigt program för de totala väginvesteringarna inom landets olika delar föreläggs riksdagen. Under hänvisning till det anförda anser utskottet motionen 1972: 85, såvitt nu är i fråga, inte böra påkalla någon riksdagens åtgärd liksom ej heller yrkandet i motionen 1972: 1197 att riksdagen hos Kungl. Maj:t nu begär ett *program för en ökning* av väganslagen för de närmaste åren.

Utskottet vill i anslutning till nu behandlade frågor ta upp spörsmålet om bidragsgivningen till det *enskilda vägnätet*. Senast vid förra årets riksdag framhöll utskottet att vid bedömningen av de med denna bidragsgivning samanhängande frågorna hänsyn måste tas till det enskilda vägnätets betydelse för näringslivet och kommunikationerna i allmänhet.

I motionen 1972: 141 har nu begärts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning av dels frågan om fullständig täckning med statsbidrag av kostnaderna för den enskilda väghållningen, dels frågan om formerna för byggande och drift av enskilda vägar. Vidare har i motionen 1972: 1233 yrkats att frågan om fullständig täckning med statsbidrag för den enskilda väghållningen och formerna för byggande och drift av enskilda vägar görs till föremål för utredning. Även i motionerna 1972: 85 och 1972: 250 framförs synpunkter beträffande de enskilda vägarnas anslagsbehov m. m.

Enligt vägverkets petita för nästa budgetår pågår arbetet med upprättande av långtidsplan för drift av enskilda vägar. Inventering och standardbedömning har vidare utförts. I vad avser byggandet pågår bearbetning av behovsplanen. Dessutom anges att en långtidsplan – att läggas till grund för den fortsatta bidragsgivningen – kommer att vara färdig under år 1972.

Utskottet vill för sin del föreslå att det i samband med det tidigare omnämnda planerings- och utredningsarbetet uppdras åt vägverket att på grundval av sålunda befintligt material och de ytterligare uppgifter som kan vara erforderliga göra en översyn av statsbidragssystemets utformning samt föreslå de förbättringar häri som kan befinnas erforderliga.

Vad utskottet i det föregående anfört rörande behandlingen av de i Vägplan 1970 upptagna frågorna, den framtida vägplaneringen m. m. samt utformningen av statsbidragssystemet för enskilda vägar bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Av det tidigare anförda torde framgå att anledning inte föreligger att från riksdagens sida härutöver göra de särskilda uttalanden som i motionerna 1972: 1178 och 1972: 1191 yrkats rörande bl. a. den av vägplaneringsutredningen föreslagna *planeringsmetodiken* samt långtidsplanens målsättningar under 1970-talet i *Kalmar län* resp. *Jönköpings län* jämte vissa andra regioner. De av motionärerna sålunda aktualiserade frågorna bör nämligen enligt utskottets uppfattning prö-

vas enligt de för landet i dess helhet gällande reglerna samt i den för handläggningen av vägärenden stadgade ordningen. Utskottet vill dock erinra om att Kungl. Maj:t i cirkulär (SFS 1969: 483) anbefallt samtliga statsmyndigheter att vid beslut som rör lokalisering av offentliga investeringar eller som på annat sätt har betydelse för den regionala utvecklingen beakta det prognosmaterial m. m. som utarbetats inom länsplanering 1967 samt vad Kungl. Maj:t och riksdagen i anslutning därtill uttalat (SU 1969: 57 och BaU 1969: 30, rskr 1969: 188 och 1969: 309). Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna i fråga.

Av samma skäl avstyrker utskottet motionen 1972: 35 angående vägverkets fortsatta *planeringsarbete* och medelstilldelningen till *Kristianstads län,* motionen 1972: 710 angående vägplaneringen för *Kopparbergs län,* 1972: 1229 om ökat statligt stöd till vägbyggandet i *Kalmar län* och 1972: 1236 om ökad medelsanvisning för upprustning av vägarna i *Stockholms län* liksom motionen 1972: 1233 i vad den avser att *flerårsplanen* för vägbyggandet under perioden 1970–1974 omprövas i syfte att få en snabbare upprustning och utbyggnad av vägnätet i synnerhet i de regioner, där det är angeläget att stärka förutsättningarna för näringslivet.

Detsamma gäller yrkandena i motionen 1972: 715 angående tidsplanen för utbyggnad till motorväg av *riksväg 40* mellan Göteborg och Borås, 1972: 716 angående utbyggnaden till motorväg/motortrafikled av *E 6* inom Hallands samt Göteborgs och Bohus län samt 1972: 721 angående snabbare utbyggnad av *motorvägarna E 4 och E 6.*

I motionerna 1972: 528 och 1972: 1213 har yrkats att om inte medel från ordinarie väganslag nu kan avsättas för utbyggnad av *väg 363* längs Vindelälvens dalgång en upprustning av densamma sker med medel från anslaget för allmänna beredskapsarbeten m. m., medan i motionen 1972: 63 yrkats att vägprojektet beaktas också vid fördelningen av ordinarie väganslag. Vidare har i motionen 1972: 354 begärts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att berörda väg jämte andra nödvändiga trafikleder i Vindelådalen nu färdigställs.

Enligt utskottets uppfattning bör emellertid vid bedömningen av dessa frågor anläggas liknande synpunkter som i det föregående anförts beträffande andra vägutbyggnader, varför utskottet inte anser sig kunna tillstyrka motionerna i fråga. Utskottet förutsätter dock att möjligheterna för en fortsatt upprustning och utbyggnad av väg 363 med beredskapsmedel omsorgsfullt prövas.

Ej heller anser sig utskottet kunna tillstyrka motionen 1972: 708 vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att särskild uppmärksamhet ägnas frågan om vägnätets förstärkning och underhåll i det sydsvenska skogsindustriområdet, eller yrkandet i motionen 1972: 722

att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör en särskild framställning att vid fördelningen av väganslagen behovet av ombyggnad av kapacitetsbegränsande broar och vägsträckningar inom *stödområdet* tillgodoses.

Utskottet finner vidare anledning inte föreligga att, såsom i motionen 1972: 517 förordats, riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att upprustning av *skolresevägar* bör tilldelas en större andel av vägmedel än f. n. I sammanhanget må dock erinras om vad departementschefen enligt det föregående uttalat rörande tillgodoseendet av vägbehoven i vissa fall för exempelvis skolskjutstransporter. Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen liksom yrkandet i motionen 1972: 717 om särskilda åtgärder från riksdagens sida i syfte att sådana resurser ställs till vägverkets förfogande att de aviserade *indragningarna* av allmänt underhåll för vissa vägar inte kommer till stånd.

Ej heller anser sig utskottet kunna tillstyrka det i motionen 1972: 355 framförda yrkandet att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att de *ordinarie vägbyggnadsramarna* i de sysselsättningssvaga regionerna *ej minskas* med anslagsbelopp motsvarande kostnad för vägprojekt som överföres från ordinarie vägbyggnadsplan till beredskapsarbete. I anslutning härtill må erinras om att enligt uppgift i statsverkspropositionen kostnaderna för beredskapsarbetena på landsbygdens vägnät för landet i sin helhet under perioden 1966–1970 i löpande priser uppgått till 1 243 milj. kr. Detta belopp motsvarar drygt 24 procent av de totala väginvesteringarna på detta vägnät under samma tid. Av beloppet hänför sig ca 392 milj. kr. till Västerbottens och Norrbottens län motsvarande ca 70 procent av de totala väginvesteringarna i dessa län. Härigenom har vägverkets långtidsplaner för länen i fråga i stort sett kunnat tillgodoses medan för landet i övrigt stora eftersläpningar föreligger. Som beredskapsarbeten utförs normalt projekt som planeras komma till utförande inom långtidsplanen. Någon ändring av principerna härför bör enligt utskottets uppfattning inte ske.

Av samma anledning avstyrks yrkandet i motionen 1972:360 att en *särskild fond* för anslag till vissa från lokaliseringssynpunkt angelägna vägprojekt skapas samt att en viss procentandel av väganslagen tilldelas denna fond. Ett genomförande av detta förslag skulle f. ö. enligt utskottets uppfattning omöjliggöra en rationell användning av anslagsmedlen och en riktig fördelning av desamma samt medföra avsevärda olägenheter inte minst från administrativa synpunkter.

Anslagsfrågor

Vid sin behandling av frågan om *medelstilldelningen* till väg- och gatubyggandet redogör departementschefen bl. a. för utfallet av investeringarna inom denna sektor under perioden 1966–1970 samt de

beräknade kostnaderna under åren 1971 och 1972. Vidare erinras om de krav som ställs på vägdriften och om vikten av att vidmakthålla standarden på det statliga vägnätet. Ökade medel bör enligt departementschefen ställas till förfogande för detta ändamål. För nästa budgetår (avseende kalenderåret 1973) beräknar departementschefen därför en ökning av anslaget med 88 milj. kr. Totalt skulle således för nämnda ändamål disponeras ca 915 milj. kr. Utskottet finner den föreslagna anslagshöjningen välmotiverad och tillstyrker densamma.

Anslagen till det statliga vägbyggandet bör enligt departementschefen räknas upp med 40 milj. kr. I enlighet härmed förordas för budgetåret 1972/73 (avseende kalenderåret 1973) ett anslag om ca 725 milj. kr. som jämväl tillstyrks av utskottet.

Kostnadsramarna för år 1973 för anslagen Drift av statliga vägar resp. Byggande av statliga vägar bör såsom departementschefen föreslagit bestämmas till samma belopp som anslagen.

Anslaget till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* bör i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tas upp med ca 144 milj. kr., innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med ca 22 milj. kr.

Utskottet tillstyrker också att detta anslag i likhet med de två övriga vägdriftanslagen uppförs som reservationsanslag. Härav följer att utskottet avstyrker yrkandena i motionerna 1972: 713, 1972: 1201 och 1972: 1197 att anslaget skall uppföras som *förslagsanslag*.

Utskottet anser det följaktligen inte vara påkallat att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att utredningen angående den kommunala ekonomin får i uppdrag att undersöka verkningarna av ändrad beteckning på nämnda anslag. Utskottet anser sig f. ö. kunna utgå från att utredningen under sitt arbete även kommer in på frågan om statsbidragsgivningen i dess helhet och dess inverkan på kommunernas ekonomi.

Till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* har i propositionen föreslagits ett anslag av 60 milj. kr. I anledning härav har i motionerna 1972: 713 och 1972: 1197 yrkats en höjning av anslaget till 73 milj. kr.

Utskottet har för sin del funnit sig böra godta Kungl. Maj:ts förslag innebärande en ökning med 5,5 milj. kr. samt avstyrker följaktligen motionerna 1972: 713 och 1972: 1197 i berörda delar.

De av Kungl. Maj:t *i övrigt framlagda anslagsberäkningarna* har inte gett utskottet anledning till erinran. Detta innebär bl. a. att utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag att – på samma sätt som skett för innevarande budgetår – 40 milj. kr. av det statliga vägbyggnadsanslaget och 20 milj. kr. av det statliga vägdriftanslaget tilldelas Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län att användas under särskilt beaktande av arbetsmarknadspolitiska synpunkter.

De sammanlagda utgifterna under de olika väganslagen m. m. för bud-

getåret 1972/73 uppgår enligt departementschefens beräkningar till ca 2 214 milj. kr. För trafiksäkerhet och vissa bidrag m. m. beräknas under andra anslag under sjätte huvudtiteln sammanlagt 96 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen. Under andra, femte, åttonde, nionde och elfte huvudtitlarna föreslås därjämte 561 milj. kr. att avräknas mot nämnda medel.

Det *totalbelopp som avses skola täckas av automobilskattemedlen* skulle därmed uppgå till ca 2 871 milj. kr. I förhållande till motsvarande på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslag innebär detta en ökning med ca 225 milj. kr. Då inkomsterna av automobilskattemedlen beräknas till ca 3 424 milj. kr. skulle överskottet på vägväsendets specialbudget, vilket per den 30 juni 1971 uppgick till ca 2 454 milj. kr., komma att under budgetåret öka med ca 553 milj. kr.

Övriga motionsledes aktualiserade frågor

I motionen 1972: 721 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag om *avgiftsfinansiering* av större broar och motorvägar.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att frågan om avgiftsfinansiering av vägar och broar senast utretts av 1960 års vägsakkunniga. I sitt år 1962 avgivna betänkande härom (SOU 1962: 26) framhöll de sakkunniga att de fann grundregeln om att de för den allmänna samfärdseln nödiga vägarna och förbindelserna i princip skall byggas genom det allmänna och att avgifter inte får uttagas för deras begagnade helt riktig samt i sig själv innebära stora fördelar. Dess tillämpning i praktiken ansågs nämligen bl. a. innebära, att en angelägenhetsgradering av de för utbyggnad aktuella företagen sker samt att sådana företag, vilkas tillkomst ej är tillräckligt motiverade ur ekonomiska eller andra synpunkter, ej kommer till stånd.

Även om behovet av en viss avgiftsfinansierad förbindelse vore så stort, att en investering i och för sig sannolikt skulle vara företagsekonomiskt lönsam, kunde vid bedömandet av härom uppkommande frågor dock inte bortses från allmänna prioriteringsgrunder. För dess utförande måste nämligen kapitalmarknaden i motsvarande mån tas i anspråk – kanske till nackdel för andra viktiga investeringar. Avgörande för ställningstagandet härvid borde till sist vara omfattningen av samhällets totala resurser, vilka alltid måste framstå som begränsade. Frågan om avgiftsfinansiering borde också ses mot bakgrunden av den totala motorfordonsbeskattningens storlek.

De sakkunnigas förslag anmäldes i propositionen 1963: 191 och lämnades utan erinran av såväl departementschefen som riksdagen (S3LU 1, rskr 1963: 424).

Utskottet vill i sammanhanget också erinra om det utredningsarbete som f. n. pågår inom dels utredningen rörande vägtrafikens kostnads-

ansvar m. m., dels bilskatteutredningen. I avvaktan på resultatet av dessa utredningar och under hänvisning jämväl till vad i det föregående anförts avstyrker utskottet således motionen i fråga.

I motionen 1972: 1230 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att sådana bestämmelser utfärdas att statsbidrag för *tunnelbanor* kan användas även till annan spårbunden trafik i kommunal regi än tunnelbanor. Då så redan är fallet synes någon särskild åtgärd i ämnet från riksdagens sida ej erforderlig, varför motionen avstyrks.

I motionen 1972: 1223 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en snar utredning rörande möjligheten att infoga *Ölandsbron* i ett större kommunikationssammanhang genom inrättandet av en ny Europaväg från Danmark genom södra Sverige och över Öland och Gotland till Finland och Sovjetunionen. Utskottet har för sin del inte övertygats om behovet av en särskild utredning härom men förutsätter att därest det framdeles skulle framstå som angeläget att ifrågavarande förbindelse klassificeras som Europaväg framställning härom till Kungl. Maj:t ingives från vederbörande myndigheter eller intressenter.

I motionen 1972: 248 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att transportforskningsdelegationen får i uppdrag att företa en allsidig utredning av frågan om *däckdubbar* och deras fortsatta användande. Enligt vad utskottet erfarit har i en inom nämnda delegation verksam särskild arbetsgrupp – med representanter för bl. a. vägverket, statens trafiksäkerhetsverk och statens väg- och trafikinstitut – förberedelsearbetet för forsknings- och undersökningsarbetet i berörda fråga redan påbörjats. Då utskottet förutsätter att detta resulterar i en allsidig utredning i ämnet samt att härför erforderliga medel ställs till förfogande torde någon åtgärd i ämnet från riksdagens sida inte vara påkallad. Motionen avstyrks därför.

I motionen 1972: 139 har föreslagits att riksdagen beslutar att uppdra åt regeringen att dels låta utföra prov med *hjälptelefoner* utan starkströmsanläggning, dels framlägga förslag om en snabbare utbyggnad av hjälptelefoner vid de mest trafikerade vägarna.

Såsom motionärerna erinrat om pågår sedan 1970 en försöksverksamhet med hjälptelefoner för vägar, vilken tillkommit i nära samarbete mellan vägverket, som anordnar proven och står för kostnaderna, och televerket, som utvecklat ett för svenska förhållanden avpassat hjälptelefonsystem för vägar och svarat för framtagning av erforderliga telefonutrustningar och förbindelser i telefonnätet. Som tredje part har polisen åtagit sig att i sin sambandscentral ta emot larmsamtalen från hjälptelefonerna och samordna och dirigera erforderliga hjälpinsatser.

Utskottet finner det för sin del med fördel kunna anförtros åt de nämnda myndigheterna att fortsätta försöksverksamheten och därvid

även utprova de lämpligaste tekniska metoderna. I vad gäller en snabbare utbyggnad av systemet är detta en fråga som nära sammanhänger med spörsmålet om avvägningen av de disponibla vägmedlens användning och som i första hand bör prövas av vägverket. Under hänvisning till det anförda finner utskottet något initiativ i ämnet från riksdagens sida ej påkallat och avstyrker därför motionen.

I motionen 1972: 1182 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om att glesbygdsutredningen får i uppdrag att skyndsamt utreda frågan om *fria resor vid överfart till fastlandet* för på skärgårdsöar boende befolkning.

Nämnda utredning har enligt vad utskottet erfarit behandlat bl. a. kommunikationsfrågorna i glesbygderna varmed även det av motionärerna nu aktualiserade spörsmålet torde sammanhänga. Utredningen beräknar kunna lägga fram sitt slutbetänkande redan under vårens lopp.

Frågan om att tillgodose trafikbehovet i glesbygder och skärgårds- eller öområden behandlades f. ö. i samband med 1963 års riksdagsbeslut om riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken. I den proposition (1963: 191) som låg till grund för beslutet förutsattes sålunda särskilda insatser från samhällets sida såvida nämnda områden ej på annat sätt kunde erhålla en tillfredsställande transportförsörjning. Med hänsyn till de skiftande befolknings- och näringsförhållandena i olika delar av landet ansågs det enligt propositionen vara ogörligt att på förhand fastställa vilken underskottstrafik som vore nödvändig från allmän synpunkt. En prövning från fall till fall borde i stället äga rum i samband med att frågan om stöd från det allmänna bleve aktuell. Utskottet vill vidare erinra om den planering i vad gäller tillgodoseende av behovet av väg- och färjtrafikförbindelser som författningsenligt åligger vederbörande vägmyndigheter. I anslutning härtill må också nämnas att å anslaget till enskilt vägunderhåll särskilda medel finns disponibla för bidrag till båt- och färjförbindelser av just det slag motionärerna bl. a. synes åsyfta. Sådana bidrag utgår också f. n. i viss omfattning. Slutligen torde få förutsättas att frågan om skärgårdsförbindelsernas ordnande även kommer att aktualiseras under det arbete med den regionala trafikplanering som uppdragits åt länsstyrelserna att verkställa.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet motionen inte böra föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida och avstyrker följaktligen densamma.

I motionerna 1972: 1180, 1972: 1211 och 1972: 1226 har med likartade motiveringar yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär att *användningen av vägsalt* upphör. Vidare har i motionen 1972: 531 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning syftande till begränsning av vägsaltets användning.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att i fjolårets statsverksproposition vissa av vägverket lämnade uppgifter om den pågående försöks- och utredningsverksamheten med saltning av vägarna redovisades. Härav framgår bl. a. att försök har gjorts med dels salt blandat med sand, dels enbart salt. I det senare fallet rör det sig om förebyggande åtgärder i halkbekämpande syfte. Vägverket har under fyra vintersäsonger prövat den senare metoden med en för Sverige och dess klimat speciellt utvecklad teknik. Vidare följer verket uppmärksamt resultatet av i utlandet pågående försök med andra kemikalier än salt. Verket har också medverkat i forskningsverksamheten på området. Omfattande försök i syfte att belysa frågan om korrosionen och dess samband med olika klimattyper och användning av salt i väghållningen pågår också. I dessa frågor har vägverket samarbetat med främst statens naturvårdsverk, statens trafiksäkerhetsverk, statens väginstitut, statens provningsanstalt och Korrosionsinstitutet.

Riksdagen har tidigare genom bl. a. motioner, interpellationer och enkla frågor uppmärksammats på det av motionärerna aktualiserade spörsmålet, som är av betydelse från framför allt trafiksäkerhetssynpunkt. Utskottet finner det för sin del alltjämt angeläget att vägverkets pågående arbete på området intensifieras i syfte att än mer förbättra tillämpade metoder samt den tekniska materielen så att olägenheter och skadeverkningar i möjligaste mån motverkas. Utskottet vill slutligen föreslå att Kungl. Maj:t uppdrar åt vägverket att snarast låta sammanställa och utvärdera erforderligt material för frågans bedömning. Resultatet härav bör vidare anmälas för riksdagen.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

I motionen 1972: 533 har begärts att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning dels av frågan i vad mån skyddsanordningar mot olägenheter av *buller m. m.* må inräknas i väganordningar enligt väglagen, dels om fördelningen av det ekonomiska ansvaret för erforderliga skyddszoner utefter allmän väg.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att riksdagen vid höstsessionen av fjolårets riksdag antog en ny väglag m. m. (TU 1971: 24, rskr 1971: 316) – gällande fr. o. m. den 1 januari i år. I anslutning härtill behandlades även de frågor som aktualiserats av motionären. Utskottet förklarade sig därvid dela departementschefens uppfattning att – innan slutlig ställning tas i berörda frågor – bl. a. trafikbullerutredningens förslag borde avvaktas. Utskottet, som alltjämt är av samma uppfattning, avstyrker under hänvisning härtill motionen i fråga.

I motionen 1972: 253 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ändring av *anvisningarna för uppsättande av vägmärken*

syftande till minskad restriktivitet vid behandlingen av ansökningar om uppsättande vid allmän väg av upplysningsmärken för vägvisning till samlingslokaler och andra icke kommersiella anläggningar.

Utskottet anser sig för sin del kunna utgå från att vederbörande myndigheter i förekommande fall noggrant prövar inkomna ansökningar samt gör de avväganden som i det enskilda fallet betingas av omständigheterna. Någon särskild åtgärd i ämnet från riksdagens sida synes därför ej påkallad, varför motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar
   a. till *Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter* ett förslagsanslag av 5 120 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
   b. till *Drift av statliga vägar* ett reservationsanslag av 914 800 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
   c. till *Byggande av statliga vägar* ett reservationsanslag av 725 470 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen
   a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna 1972: 1201, 1972: 713 och 1972: 1197, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 144 130 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
   b. avslår motionen 1972: 713 i vad den avser begäran om utredning rörande verkningarna av ändrad beteckning på driftanslaget,
3. att riksdagen till *Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 331 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
4. att riksdagen
   a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna 1972: 713 och 1972: 1197, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 60 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
   b. medger att under budgetåret 1972/73 statlig lånegaranti för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar beviljas intill ett belopp av 120 000 kr.,
5. att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar
   a. till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* ett reservationsanslag av 23 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,

b. till *Tjänster till utomstående* ett förslagsanslag av 10 030 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,

c. till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

6. att riksdagen i anledning av departementschefens uttalanden samt motionerna 1972: 250, 1972: 713 i vad avser förestående revision av flerårs- och fördelningsplanerna, 1972: 1197 i vad avser fördelningen av väganslagen mellan riks- och länsvägar, 1972: 141 och 1972: 1233, sistnämnda motion i vad avser bidragsgivningen till enskilda vägar, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande den fortsatta vägplaneringen m. m. samt frågan om statsbidragsgivning till enskild väghållning,
7. att riksdagen avslår

a. motionen 1972: 85 i vad avser skrivelse till Kungl. Maj:t om den långsiktiga vägplaneringen,

b. 1972: 1197 i vad avser skrivelse till Kungl. Maj:t om ett program för en ökning av väganslagen under de närmaste åren,
8. att riksdagen avslår

a. motionen 1972: 1178,

b. motionen 1972: 1191,

c. motionen 1972: 35,

d. motionen 1972: 710,

e. motionen 1972: 1229,

f. motionen 1972: 1236,

g. motionen 1972: 1233 i vad den avser omprövning av flerårsplanerna för vägbyggnader under perioden 1970–1974,
9. att riksdagen avslår

a. motionen 1972: 715,

b. motionen 1972: 716,

c. motionen 1972: 721 i vad avser utbyggnaden av motorvägarna E 4 och E 6,
10. att riksdagen avslår motionerna 1972: 528, 1972: 1213, 1972: 63 och 1972: 354,
11. att riksdagen avslår

a. motionen 1972: 708,

b. motionen 1972: 722,

c. motionen 1972: 517,

d. motionen 1972: 717,

e. motionen 1972: 355,

f. motionen 1972: 360,
12. att riksdagen avslår motionen 1972: 721 i vad den avser begäran om förslag till avgiftsfinansiering av större broar och motorvägar,

13. att riksdagen avslår
    a. motionen 1972: 1230,
    b. motionen 1972: 1223,
    c. motionen 1972: 248,
    d. motionen 1972: 139,
14. att riksdagen avslår
    motionen 1972: 1182,
15. att riksdagen i anledning av motionerna 1972: 531, 1972: 1180, 1972: 1226 och 1972: 1211, sistnämnda motion i vad den avser förbud mot saltning av vägar och gator som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande de i motionerna upptagna frågorna om användande av salt på vägarna m. m.,
16. att riksdagen avslår
    a. motionen 1972: 533,
    b. motionen 1972: 253.

Trafiksäkerhet

3. **Registrering av motorfordon. Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägskorsningar.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 3–C 4, s. 110–112) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Registrering av motorfordon* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
2. till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägskorsningar* ett reservationsanslag av 6 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

4. **Kostnader för nytt bilregister m. m.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten C 6, s. 115–119) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för nytt bilregister m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 26 193 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Sjöfart

Sjöfartsverket

5. **Allmän översikt över utvecklingen. Anslagen till sjöfartsverkets verksamhet.** Före behandlingen av de skilda anslagen har Kungl. Maj:t (s. 120–143) lämnat en allmän översikt över sjöfarten m. m. I anslutning härtill har bl. a. föreslagits inrättandet av en tjänst som sjösäkerhetsdirektör i Cr 2 hos sjöfartsverket.

Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för budgetåret 1972/73 under de skilda anslagen innebär

att till Farledsverksamhet, exkl. isbrytning anvisas ett förslagsanslag av 99 100 000 kr. (punkt D 1, s. 144),

att till Isbrytning anvisas ett förslagsanslag av 30 145 000 kr. (punkt D 2, s. 145),

att till Fartygsverksamhet anvisas ett förslagsanslag av 9 920 000 kr. (punkt D 3, s. 145–146),

att till Övrig verksamhet anvisas ett förslagsanslag av 420 000 kr. (punkt D 4, s. 146–147).

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 714 av herr Hedin m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag till bestämmelser för vilka krav som måste ställas på inomskärsfarleder för oljetransporter samt om inventering av befintliga farleder i sådant syfte,

dels motionen 1972: 720 av herr Lothigius m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t söker vidta ytterligare åtgärder för att undanröja hinder för fri internationell sjöfart och för att motarbeta flaggdiskriminering och lastpreferenser, att Kungl. Maj:t medverkar till att internationell och nationell lagstiftning får en sådan utformning att den utjämnar konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska rederier, att Kungl. Maj:t vid förhandlingar med EEC säkerställer att svensk sjöfart icke kommer i sämre konkurrensläge i förhållande till rederierna inom EEC, att Kungl. Maj:t vid beräkning av avgifter och taxor främjar utvecklingen av Göteborgs hamn till skandinavisk centralhamn,

dels motionen 1972: 1185 av herrar Eriksson i Arvika (fp) och Wirtén (fp) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag angående möjligheterna att kraftigt reducera antalet småbåtsolyckor, varvid särskilt bör beaktas vad i motionen anförs beträffande användning av flytväst,

dels motionen 1972: 1231 av herr Wennerfors (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en utredning om förbättrad sjösäkerhet.

Utskottet. I förevarande sammanhang har i statsverkspropositionen erinrats om att sjöfartsverkets verksamhet fr. o. m. innevarande budgetår uppdelats i tre program, nämligen Farledsverksamhet, Fartygsverksamhet och Övrig verksamhet. Medel till programmet Farledsverksamhet anvisas över två anslag benämnda Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, och Isbrytning. De övriga programmen motsvaras av två anslag med

samma namn som programmen. Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, och Fartygsverksamhet är avgiftsfinansierade medan anslagen Isbrytning och Övrig verksamhet är skattefinansierade.

Av sjöfartsverket framlagda förslag om en sammanlagd medelsanvisning under driftbudgeten av 150,9 milj. kr. har av Kungl. Maj:t godtagits med vissa ändringar. Detta innebär att anslagen tas upp med 99 100 000 kr. till Farledsverksamhet exkl. isbrytning, 30 145 000 kr. till Isbrytning och 9 920 000 kr. till Fartygsverksamhet. För anslaget Övrig verksamhet har departementschefen beräknat 420 000 kr. Därvid har förutsatts ett särkostnadsbidrag från fjärde huvudtiteln av 1 385 000 kr. för att täcka kostnaderna för den under programmet ingående verksamhetsgrenen militär sjökartläggning m. m. Utskottet tillstyrker de sålunda gjorda anslagsberäkningarna samt vad departementschefen i samband därmed anfört och förordat.

I motionen 1972: 720 har yrkats att Kungl. Maj:t söker vidta ytterligare åtgärder för att undanröja hinder för fri internationell sjöfart och för att motarbeta flaggdiskriminering och lastpreferenser samt att Kungl. Maj:t medverkar till att internationell och nationell lagstiftning får en sådan utformning att den utjämnar konkurrensförhållandena mellan svenska och utländska rederier. Även utskottet finner de av motionärerna upptagna spörsmålen vara av största vikt. Av statsrådsprotokollet framgår att frågor om den tilltagande flaggdiskrimineringen och andra problem inom den internationella sjöfarten behandlas i sjötransportkommittén inom OECD och i den s. k. Consultative Shipping Group (CSG) ett organ för sjöfartsorganisationerna i 13 länder, däribland Sverige. Arbetet inriktas på att söka främja en fri och effektiv internationell sjöfartspolitik.

Med beaktande av sålunda redan pågående verksamhet på detta område och då utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t uppmärksamt följer utvecklingen samt vidtager alla de åtgärder som kan befinnas erforderliga finner utskottet motionärernas yrkanden i dessa delar väsentligen tillgodosedda, varför någon särskild åtgärd från riksdagens sida i vart fall f. n. ej är påkallad.

Inom EEC förekommer en internationell transportpolitik som även gäller sjöfarten. Utskottet förutsätter därför att sjöfartsfrågorna kommer att beaktas vid Sveriges överläggningar med EEC. I samband därmed torde vidare få förutsättas att det i motionsyrkandet framförda önskemålet, att Kungl. Maj:t vid förhandlingar med EEC säkerställer att svensk sjöfart inte kommer i sämre konkurrensläge i förhållande till rederierna inom EEC, vederbörligen beaktas.

I motionen har dessutom yrkats att Kungl. Maj:t vid beräkning av avgifter och taxor främjar utvecklingen av Göteborgs hamn till en skandinavisk centralhamn. Utskottet finner de därvid upptagna frågorna vara

mycket angelägna och anser det vara av stor vikt att Göteborgs hamn utvecklas till en skandinavisk centralhamn. I anslutning härtill må erinras om innebörden i det av 1970 års riksdag fattade beslutet angående riktlinjer för lots- och fyrväsendets organisation och för statliga sjöfartsavgifter (jfr SU 1970: 143). I samband därmed konstaterades att departementschefen frångått sjöfartsutredningens förslag om full kostnadstäckning inte enbart för trafikgrenen sjöfart i dess helhet utan även för olika delar av verksamheten, olika geografiska områden etc. Enligt statsutskottets därvid uttalade uppfattning måste vid bedömningen av dessa frågor hänsyn tas till de lokaliserings- och regionalpolitiska strävandena m. m., och utskottet anslöt sig bl. a. därför till departementschefens uppfattning. I sammanhanget underströks dock att sjöfartsverket skulle få rätt att besluta om sådana avvikelser – t. ex. i form av rabatter i avgiftssystemet – som är företagsekonomiskt motiverade. Slutligen förutsatte utskottet att verkningarna i olika hänseenden av det nya avgiftssystemet fortlöpande följes samt att de åtgärder som av förhållandena kan påkallas utan tidsutdräkt vidtas.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att – inom ramen för 1970 års riksdagsbeslut – hänsyn tas till Göteborgs hamns konkurrensförhållanden visavi övriga större hamnar i Europa som är eller kan bli alternativa anlöpshamnar till Göteborg. Under hänvisning till det anförda anser utskottet någon särskild framställning i ämnet till Kungl. Maj:t ej nu vara erforderlig och avstyrker därför motionen även i denna del.

I motionen 1972: 714 har hemställts om utredning och bestämmelser beträffande inomskärsfarleder för oljetransporter och om inventering av befintliga farleder i sådant syfte. I anledning härav vill utskottet erinra om att riksdagen hade anledning pröva frågan 1970. I sitt utlåtande 1970: 143 förutsatte sålunda statsutskottet att miljö- och säkerhetsaspekterna tillmäts stor betydelse vid avgränsningen av lotsplikten med avseende å fartygs storlek m. m. Sjöfartsverket har bl. a. som följd härav sedermera inventerat och beskrivit olika farleder vilket resulterat i lotstvång för dels vissa för oljetransporter farliga leder och dels för leder som över huvud taget bedöms som farliga. Sjöfartsverket har vidare i sina petita understrukit att oljetransporterna kräver speciell uppmärksamhet genom det miljöhot utsläpp kan innebära. Slutligen må erinras om att departementschefen i samband med anslagsäskandet för Södertälje kanalverk framhållit att han med hänsyn till förekomsten av olje- och i någon mån kemikalietransporter avser att låta utreda frågan om behovet från miljöskyddssynpunkt av ytterligare trafik- och säkerhetsföreskrifter. Utskottet finner med hänsyn till vad sålunda anförts motionen ej böra föranleda någon riksdagens åtgärd och avstyrker därför densamma.

I motionen 1972: 1231 har hemställts om utredning angående för-

bättrad sjösäkerhet. Utskottet får med anledning härav framhålla att redan av sjöfartsverkets anslagsframställning framgår att inom verket ett kontinuerligt arbete pågår i syfte att genom olika åtgärder förbättra sjösäkerheten. Vidare må erinras om att under hösten 1970 en särskild utredning, den s. k. sjösäkerhetsutredningen, tillkallats för att överse sjöräddningens organisation m. m. Enligt vad utskottet erfarit har utredningen i sitt arbete redan upptagit frågor av den art motionärerna aktualiserat. Någon särskild framställning till Kungl. Maj:t från riksdagens sida finner utskottet därför ej påkallad och avstyrker motionen.

I motionen 1972: 1185 har hemställts om utredning och förslag angående möjligheterna att kraftigt reducera antalet småbåtsolyckor, varvid särskilt bör beaktas vad i motionen anförs beträffande användning av flytväst. I anledning härav vill utskottet erinra om att frågor av detta slag kontinuerligt bevakas i sjösäkerhetsrådet, som har att genom propaganda och upplysning medverka till större säkerhet på sjön beträffande fritidsbåtarna. Detta innefattar enligt vad utskottet erfarit även rekommendation beträffande användning av flytvästar. Vidare torde kunna förutsättas att därmed sammanhängande frågor kommer att prövas i samband med fritidsbåtsutredningens fortsatta arbete. Under hänvisning till anförda förhållanden synes någon särskild utredning i ämnet ej vara erforderlig varför motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen i statsrådsprotokollet förordat inrätta en tjänst som sjösäkerhetsdirektör i Cr 2 hos sjöfartsverket,
2. att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar
   a. till *Farledsverksamhet, exkl. isbrytning,* ett förslagsanslag av 99 100 000 kr.,
   b. till *Isbrytning* ett förslagsanslag av 30 145 000 kr.,
   c. till *Fartygsverksamhet* ett förslagsanslag av 9 920 000 kr.,
   d. till *Övrig verksamhet* ett förslagsanslag av 420 000 kr.,
3. att riksdagen
   a. avslår motionen 1972: 720 utom i vad avser transportstöd för frakter med fartyg,
   b. avslår motionen 1972: 714,
   c. avslår motionen 1972: 1231,
   d. avslår motionen 1972: 1185.

Övriga sjöfartsändamål

6. **Handelsflottans pensionsanstalt m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 5–D 8, s. 147–168) och hemställer

1. att riksdagen
   a. godkänner i statsrådsprotokollet förordade riktlinjer för

den fortsatta sjömanspensioneringen,

b. till *Handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 1 000 kr.,

2. att riksdagen till *Bidrag till vissa resor av sjöfolk* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 365 000 kr.,
3. att riksdagen till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 650 000 kr.,
4. att riksdagen till *Understöd åt skärgårdsrederier m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 650 000 kr.

Institut m. m.

7. **Transportnämnden.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten E 1, s. 169–171) och hemställer

att riksdagen till *Transportnämnden* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 1 692 000 kr., därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

8. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkten E 2, s. 171–175) föreslagit riksdagen att till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 23 561 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1972: 86 av herr Lövenborg m. fl. (vpk) vari hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning och förslag syftande till en kraftfull utbyggnad av väderlekstjänstens resurser i norra delen av Sverige, framför allt genom utbyggnad av observatörsnätet.

Utskottet. Den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen om 23 561 000 kr. tillstyrks av utskottet.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 juni 1969 uppdragit åt en särskild arbetsgrupp att genomföra en undersökning av behovet av väderleksinformation och hydrologisk information. Mot bakgrund härav har det av statskontoret ansetts nödvändigt att – i avvaktan på utredningens resultat – iaktta en viss restriktivitet vid bedömningen av de föreliggande anslagsframställningarna.

Då utskottet för sin del förutsätter att nämnda arbetsgrupp även kommer att ta upp den i motionen 1972: 86 aktualiserade frågan om utbyggnad av väderlekstjänsten i norra Sverige synes någon särskild åtgärd från riksdagens sida ej påkallad. Utskottet avstyrker därför motionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen för budgetåret 1972/73 till *Sveriges meteoro-*

logiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader anvisar ett förslagsanslag av 23 561 000 kr.,

2. att riksdagen avslår motionen 1972: 86.

9. **Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m. jämte flera anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 3–E 7, s. 175–182) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.* ett förslagsanslag av 1 179 000 kr.,
2. till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyanskaffning av instrument m. m. ett* reservationsanslag av 400 000 kr.,
3. till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 4 550 000 kr.,
4. till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten* ett förslagsanslag av 10 468 000 kr.,
5. till *Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.* ett förslagsanslag av 1 576 000 kr.

10. **Statens väg- och trafikinstitut. Statens väg- och trafikinstitut: Utrustning.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 8–E 9, s. 182–184) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Statens väg- och trafikinstitut* ett förslagsanslag av 5 323 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. till *Statens väg- och trafikinstitut: Utrustning* ett reservationsanslag av 200 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

11. **Statens geotekniska institut: Förvaltningskostnader m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 10–E 12, s. 185–188) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Statens geotekniska institut: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 2 668 000 kr.,
2. till *Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 3 141 000 kr.,
3. till *Statens geotekniska institut: Utrustning* ett reservationsanslag av 100 000 kr.

12. **Fraktbidragsnämnden.** Kungl. Maj:t har (punkten E 13, s. 188) föreslagit riksdagen att till Fraktbidragsnämnden för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 535 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1972: 536 av herr Winberg m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att fraktbidragsnämndens kansli bör flyttas till Östersund.

Utskottet. Den av Kungl. Maj:t föreslagna medelsanvisningen om 535 000 kr. tillstyrks av utskottet.

I motionen 1972: 536 har hemställts att nämndens kansli flyttas till Östersund. Vid sin tidigare behandling av denna fråga har riksdagen erinrat om (jfr TU 1971: 1) att kansliet personalmässigt beräknas få en mycket begränsad omfattning, varför dess stationering från lokaliserings- och regionalpolitiska synpunkter inte torde bli av nämnvärd betydelse. Kansliets arbetsuppgifter vore vidare av sådan karaktär att de måste fullgöras i nära kontakt med vederbörande departement och myndigheter. Vidare har understrukits att fraktbidragsgivningen är en ny verksamhet av försökskaraktär, vilket motiverar en nära uppföljning av departementet. Det förutsattes dock att efter försöksperiodens slut och sedan definitiv ställning tagits till transportstödet frågan om förläggningen av nämnden tas upp till förnyad prövning. Utskottet är alltjämt av samma uppfattning och avstyrker under hänvisning härtill motionen i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. till *Fraktbidragsnämnden* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 535 000 kr.,
2. avslår motionen 1972: 536.

13. **Transportforskningsdelegationen.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkten E 16, s. 190–191) och hemställer

att riksdagen till *Transportforskningsdelegationen* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 6 375 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Diverse

14. **Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.** Kungl Maj:t har (punkten F 1, s. 192–194) föreslagit riksdagen att till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. för budgetåret 1972/73 anvisa ett anslag av 322 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 138 av herr Börjesson i Falköping (c) vari hemställts att riksdagen beslutar att kvinna med hustrutillägg, som haft 67-kort, också skall erhålla sådant kort om hon blir änka trots att hon icke är folkpensionär,

dels motionen 1972: 142 av fröken Ljungberg (m) och herr Söderström (m) vari yrkats att riksdagen 1. hos Kungl. Maj:t hemställer att Kungl. Maj:t anmodar SJ att utvidga 67-kortsförmånen till att omfatta resa även i första klass tågkupé fr. o. m. den 1 juli 1972, 2. för budgetåret 1972/73 under F 1 i bil. 8 till statsverkspropositionen anslår 323 000 000 kronor,

dels motionen 1972: 197 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, föreslagits att riksdagen under F 1, bil. 8 i statsverkspropositionen till ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 328,1 milj. kr.,

dels motionen 1972: 256 av herr Jonsson i Mora m. fl. (fp) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om att sådana åtgärder vidtas

att även änkepensionärer enligt lagen om allmän försäkring och som uppnått 60 års ålder berättigas utnyttja 67-kortet vid resor,

att 67-kortet görs gällande för resa i I klass,

att 67-kortets giltighetstid utsträcks till 18 månader,

att 67-kortets tidsmässiga giltighet under året vidgas,

dels motionen 1972: 358 av herrar Ringaby (m) och Komstedt (m) vari föreslagits att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser om att 67-kortet skall gälla även för I klass sovvagn för invalider som är beroende av en vårdare,

dels motionen 1972: 518 av herr Andersson i Ljung m. fl. (m) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att SJ får i uppdrag att utreda hur stor kostnaden skulle bli om alla förtidspensionärer finge möjlighet att utnyttja 67-kortet, i syfte att låta riksdagen ta ställning till en eventuell subventionering ur statskassan,

dels motionen 1972: 1177 av herrar Adolfsson (m) och Nordgren (m) vari yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att nuvarande inskränkningar i 67-kortets användningstider måtte avskaffas.

Utskottet. Till förevarande ändamål har SJ för nästa budgetår hemställt om en medelsanvisning av 328,1 milj. kr., varav oförändrat 4 milj. kr. för det inkomstbortfall som uppkommer genom att man vid nedläggning av järnväg övergångsvis tillämpar reducerad taxa för styckegodssändningar i samtrafik järnväg/billinje. Vidare ingår i yrkade beloppet dels ersättning med 0,1 milj. kr. för bibehållande av olönsamma järnvägsanstalter, dels ersättning med 1,7 milj. kr. för resultatförsämringen till följd av 67-kortsrabattens utvidgning att gälla förtidspensionärer m. fl. I beloppet ingår slutligen 1,6 milj. kr. som SJ begär i ersättning för underskott av landsvägstrafiken på linjen Övertorneå–Pajala. Departementschefen har ansett att anslaget bör begränsas till 322 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 25,3 milj. kr.

Utskottet tillstyrker den sålunda föreslagna medelsanvisningen. Härav följer att utskottet avstyrker motionen 1972: 197, såvitt gäller yrkandet att till ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. för budgetåret 1972/73 anvisas ett anslag av 328,1 milj. kr. Likaledes avstyrks yrkandet i motionen 1972: 142 om en höjning av anslaget till 323 milj. kr.

I sistnämnda motion har vidare hemställts att SJ anmodas att utvidga 67-kortsförmånen att omfatta resa även i första klass tågkupé fr. o. m. 1 juli 1972. Ett yrkande av samma innebörd finns i motionen 1972: 256.

I anledning härav må erinras om att utskottet vid sin behandling av en motion i samma syfte vid fjolårets riksdag funnit skäl tala för motionärernas yrkande inte minst med hänsyn till önskemålet att uppnå nordisk enhetlighet på området. Utskottet ansåg vidare att problemet främst torde avse resa i sovvagn. Vad sålunda anfördes torde alltjämt gälla.

Under hänvisning till den kontinuerliga översyn av tillämpningsområdet m. m. för rabattsystemet i dess helhet som påginge inom SJ fann utskottet det vidare för sin del vara av värde om översynen kunde resultera i en samlad bedömning av hithörande frågor. Då så ej synes ha skett och det alltjämt framstår som angeläget att SJ prövar frågekomplexet i dess helhet vill utskottet framhålla önskvärdheten av att prövningen påskyndas samt att resultatet redovisas i nästa års statsverksproposition. I avvaktan härpå och då utskottet inte nu funnit sig berett att tillstyrka nu berörda yrkanden avstyrks de båda motionerna i dessa delar.

I motionen 1972: 256 har yrkats att åtgärder vidtas så att vissa änkepensionärer som uppnått 60 års ålder kan erhålla det s. k. 67-kortet. Utskottet utgår från att också frågan härom kan komma att beaktas i samband med den förutsatta omprövningen av rabattsystemet. Utskottet finner därför motionen inte nu böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Det i motionen 1972: 1177 framställda yrkandet att nuvarande inskränkningar i 67-kortets användningstider måtte avskaffas anser sig utskottet inte kunna tillstyrka liksom ej heller det i motionen 1972: 256 gjorda yrkandet att 67-kortets tidsmässiga giltighet under året vidgas. Detsamma gäller i sistnämnda motion väckta yrkandet att 67-kortets giltighetstid utsträcks till 18 månader.

I motionen 1972: 138 har hemställts att kvinna som haft 67-kort också skall erhålla sådant kort om hon blir änka trots att hon ej är folkpensionär och i motionen 1972: 518 att SJ utreder kostnaderna för alla förtidspensionärer att utnyttja 67-kortet. Utskottet har emellertid vid sin prövning av dessa frågor med hänsyn inte minst till de svåra gränsdragningsproblem som skulle uppkomma vid ett bifall härtill inte

funnit sig kunna tillstyrka de sålunda föreslagna utvidgningarna och avstyrker därför motionerna.

Av samma skäl anser sig utskottet ej kunna tillstyrka det i motionen 1972: 358 framförda yrkandet att Kungl. Maj:t måtte utfärda bestämmelser om att 67-kortet skall gälla även för I klass sovvagn för invalider som är beroende av en vårdare.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna 1972: 142 och 1972: 197, båda motionerna såvitt nu är i fråga, till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 322 000 000 kr.,
2. att riksdagen
   a. avslår motionerna 1972: 142 och 1972: 256 såvitt de avser 67-kortets giltighet för resa i första klass,
   b. avslår motionen 1972: 1177 samt motionen 1972: 256 i vad den avser att 67-kortets tidsmässiga giltighet under året skall vidgas,
   c. avslår motionen 1972: 256 såvitt motionen ej berörs under punkterna a och b ovan,
   d. avslår motionen 1972: 138,
   e. avslår motionen 1972: 518,
   f. avslår motionen 1972: 358.

15. **Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer.** Kungl. Maj:t har (punkten F 2, s. 194–196) föreslagit riksdagen att till Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer för budgetåret 1972/73 anvisa ett reservationsanslag av 14 550 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen 1972: 197 av herr Hermansson m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, föreslagits att riksdagen under F 2 beslutar att den generella gränsen för bidragsgivning till icke lönsamma busslinjer höjes till 3 kr. per bidragsberättigad vagnmil samt att riksdagen till Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 18 870 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,

dels motionen 1972: 351 av herrar Fransson (c) och Andersson i Nybro (c) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att en av målsättningarna för bussbidragsgivningen bör

vara att nuvarande busslinjer på landsbygden i Småland bibehålles, så att en tillfredsställande trafikförsörjning kan upprätthållas,

dels motionen 1972: 523 av herrar Fälldin (c) och Helén (fp) vari hemställts att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att bussbidragsgivningen väsentligt måtte ökas genom den aviserade propositionen i syfte att trygga en tillfredsställande trafikförsörjning på landsbygden och att de nya bidragsreglerna utformas så, att de gäller från och med kalenderåret 1972,

dels motionen 1972: 1216 av herr Petersson i Gäddvik m. fl. (m) vari yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att, om fortsatta överväganden inom kommunikationsdepartementet visar att högre anslag till icke lönsamma busslinjer är erforderliga, förslag föreläggs riksdagen om att anvisa medel på tilläggsstat.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt innebär att till ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer för nästa budgetår anvisas ett anslag av 14 550 000 kr. mot av transportnämnden föreslagna 18 870 000 kr. Nämnden har vid sin beräkning av anslagsbehovet utgått från en höjning av bidraget från 2: 50 till 3 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete.

I statsrådsprotokollet framhålls att frågan om bussbidragssystemets fortsatta utformning nära sammanhänger med frågan om busstrafikens struktur och med trafikplaneringsutredningens arbete. Departementschefens avsikt är att föreslå Kungl. Maj:t att till 1972 års riksdags höstsession framlägga förslag till ändrat bussbidragssystem som t. v. – i avvaktan på det slutliga genomförandet av en regional trafikplanering – inom ramen av anvisade medel kan på ett bättre sätt än hittillsvarande system stödja en rationell utveckling av den berörda busstrafiken.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag har i motionen 1972: 197 hemställts att riksdagen beslutar att den generella gränsen för bidragsgivning till icke lönsamma busslinjer höjes till 3 kr. per bidragsberättigad vagnmil samt att anslaget upptages med 18 870 000 kr.

I motionen 1972: 523 har begärts att bussbidragsgivningen väsentligt måtte ökas genom den av Kungl. Maj:t till höstriksdagen aviserade propositionen i syfte att trygga en tillfredsställande trafikförsörjning på landsbygden och att de nya bidragsreglerna utformas så att de gäller från och med kalenderåret 1972. Vidare har i motionen 1972: 1216 hemställts att om fortsatta överväganden inom kommunikationsdepartementet visar att högre anslag till icke lönsamma busslinjer är erforderliga förslag föreläggs riksdagen om att anvisa medel på tilläggsstat. Slutligen har i motionen 1972: 351 yrkats att riksdagen som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att en av målsättningarna för bussbidragsgivningen bör vara att nuvarande busslinjer på landsbygden i Småland

bibehålls så att en tillfredsställande trafikförsörjning kan upprätthållas. I motionen har därvid framhållits att, eftersom löfte förcligger att till årets riksdag förslag till ändrat bussbidragssystem skall framläggas, det är angeläget att tillräckliga medel anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1972/73, så att bidragsnormerna kan höjas till en nivå som skapar förutsättningar för att bibehålla de busslinjer som fyller en uppgift i trafikförsörjningen.

Klyftan mellan de av trafikföretagen redovisade underskotten och de utbetalade statsbidragen har emellertid, såsom i motionen 1972: 523 framhållits, ökat kraftigt, vilket i sin tur haft till följd att takten i turindragningar och linjenedläggningar ökat liksom också anspråken på kommunala medel till stöd för trafikförsörjningen.

Denna för stora landsbygdsområden starkt oroande utveckling har uppmärksammats på många håll och föranlett insatser av olika slag. Så har t. ex. den i bidragsfrågorna handläggande myndigheten, tidigare statens biltrafiknämnd numera transportnämnden, nästan regelbundet återkommit med förslag om generösare bidragsbestämmelser och höjda anslagsbelopp. Visst gehör för detta fick man också inför budgetåret 1968/69, då förutvarande bidragsgränsen höjdes från 2 kr. till 2: 50 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete. Statens biltrafiknämnd hade föreslagit 3 kr., men i stället tillsattes bussbidragsutredningen som fick i uppdrag att skyndsamt utreda formerna för bidragsgivningen.

Det nu aktuella anslagsförslaget avser femte budgetåret efter det under vilket de ovannämnda frågorna behandlades av riksdagen. Ännu för detta femte budgetår, alltså budgetåret 1972/73, synes ingen förbättring i fråga om bidragsreglerna vara att vänta.

Oron för den framtida transportförsörjningen är enligt motionärerna stor på landsbygden. Detta har också kommit till uttryck i riksdagen, som 1968 underströk vikten av att den av departementschefen då aviserade utredningen angående formerna för bidragsgivningen skulle bedrivas skyndsamt »samt att av dess arbete föranledda förslag om möjligt läggs fram redan till nästa (1969) års riksdag». Vidare begärde 1971 års riksdag förslag till 1972 års riksdag till ett nytt bussbidragssystem.

Eftersom systemets verkan på ett avgörande sätt sammanhänger med storleken av det anslag som ställs till förfogande för ändamålet, finner utskottet det för sin del angeläget att riksdagen redan nu uttalar sin beredvillighet att kraftigt förbättra det statliga stödet för landsbygdens transportförsörjning.

Departementschefen synes enligt motionärerna anse att det ändrade bidragssystemet skall tillämpas inom ramen för de i statsverkspropositionen föreslagna medlen på 14 550 000 kr. Det skulle innebära att målsättningen för bidraget inte kunde vidgas. Detta vore enligt utskottets

mening i hög grad otillfredsställande. I avvaktan på resultatet av den pågående regionala trafikplaneringen måste åtgärder som förhindrar fortsatt försämring av trafikservicen vidtas. Nedläggning av linjer som fyller en uppgift i trafikförsörjningen skall inte behöva förekomma och det är också angeläget att överförande av kostnader på kommunerna undviks. Utskottet förutsätter därför att – därest en proposition om ändrat bussbidragssystem trots allt inte skulle föreläggas höstriksdagen – Kungl. Maj:t begär ytterligare medel på tilläggsstat för budgetåret 1972/73 för att provisoriskt öka bidragstilldelningen enligt nuvarande ordning.

Utskottet har därmed funnit sig kunna godtaga att anslaget nu upptages med det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet eller 14 550 000 kr. Härav följer att utskottet avstyrker det i motionen 1972: 197 framförda yrkandet om en höjning av anslaget till 18 870 000 kr.

Det sålunda anförda torde i realiteten innebära ett bifall till de i motionerna 1972: 523 och 1972: 1216 samt 1972: 197 – sistnämnda motion såvitt avser grunderna för bidragsgivningen – framförda yrkandena och bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.

Genom utskottets ställningstagande torde även de i motionen 1972: 351 framförda önskemålen i väsentliga delar vara tillgodosedda. Någon särskild framställning till Kungl. Maj:t i anledning av denna motion synes därför ej påkallad, varför motionen avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen 1972: 197, nämnda motion såvitt nu är i fråga, till *Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 14 550 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen i anledning av motionerna 1972: 523 och 1972: 1216 samt 1972: 197, sistnämnda motion såvitt avser bidragsgrunderna, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande målet för bidragsgivningen m. m. samt om medelsanvisning på tilläggsstat,
3. att riksdagen avslår motionen 1972: 351.

16. **Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser.** Kungl. Maj:t har (punkten F 3, s. 196–197) föreslagit riksdagen att till Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1972/73 anvisa ett förslagsanslag av 157 000 000 kr., därav 2 725 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1972: 1232 av herr Werner i Malmö m. fl. (m) vari hemställts att riksdagen hos Kungl.

Maj:t anhåller om tjänstebrevsrätt för Lutherhjälpen och Rädda barnen i vad avser dessa organisationers informationsverksamhet.

Utskottet. Den av departementschefen förordade anslagsanvisningen tillstyrks av utskottet.

I anledning av det i motionen 1972: 1232 framställda yrkandet vill utskottet erinra om att tjänstebrevsrätt medgivits förutom åt statliga ämbetsverk och myndigheter även åt sådana institutioner vilkas verksamhet avser allmänna ändamål av den betydelse att de ansetts böra helt bekostas av statsmedel. Dessutom har i några exceptionella fall, såsom beträffande Röda korset tjänstebrevsrätt medgivits. Även om vissa skäl i och för sig kan anföras för att tjänstebrevsrätt tillerkänns de i motionen föreslagna organisationerna anser sig utskottet dock icke böra förorda en ytterligare utvidgning av denna rätt. Motionen avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1972/73 anvisar ett förslagsanslag av 157 000 000 kr., därav 2 725 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
2. att riksdagen avslår motionen 1972: 1232.

17. **Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna F 4–F 7, s. 197–200) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1972/73 anvisar

1. till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* ett förslagsanslag av 1 871 000 kr.,
2. till *Beredskap för civil luftfart* ett reservationsanslag av 800 000 kr.,
3. till *Kostnader för visst värderingsförfarande* ett förslagsanslag av 40 000 kr.,
4. till *Kostnader för riskgaranti till Scandinavian Airlines System* ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Uppskjutna frågor

18. **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter och avsnitt framlagda förslag, nämligen

punkten C 1 Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader,
punkten C 2 Statens trafiksäkerhetsverk: Uppdragsverksamhet,
punkten C 5 Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande,
punkten E 14 Transportstöd för Norrland m. m.,

punkten E 15 Transportstöd för Gotland,
vilket utskottet här anmäler.

Stockholm den 15 mars 1972

På trafikutskottets vägnar

SVEN GUSTAFSON

Närvarande: herrar Gustafson i Göteborg (fp), Mellqvist (s) Dahlgren (c), Lindahl (s), Lothigius (m), Hjorth (s), Persson i Heden (c), Hugosson (s), Sellgren (fp), Rosqvist (s), Håkansson (c), Lindberg (s), Karlsson i Malung (s), Komstedt (m) och fru Ryding (vpk).

Reservationer

1. vid *punkten 2* (Den långsiktiga vägplaneringen m. m. jämte allmän översikt över utvecklingen inom vägväsendet. Anslagen till vägväsendet) beträffande anslaget till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* av herrar Gustafson i Göteborg (fp), Dahlgren (c), Lothigius (m), Persson i Heden (c), Sellgren (fp), Håkansson (c) och Komstedt (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15 som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »som *förslagsanslag*» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner sig däremot inte kunna tillstyrka departementschefens förslag att anslaget skall föras upp som reservationsanslag. Därest nuvarande möjligheter att – i enlighet med gällande författningsbestämmelser – överskrida anslaget faller bort kan staten komma att undandra sig tidigare åtagna förpliktelser och ökade kostnader härigenom komma att överföras på kommunerna. Utskottet tillstyrker därför yrkandena i motionerna 1972: 713, 1972: 1201 och 1972: 1197 om att anslaget skall uppföras som *förslagsanslag*.»

dels att utskottets hemställan under 2 a. bort ha följande lydelse:

»a. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna 1972: 1201, 1972: 713 och 1972: 1197, sistnämnda båda motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* för budgetåret 1972/73 anvisar ett *förslagsanslag* av 144 130 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,»

2. vid *punkten 2* (Den långsiktiga vägplaneringen m. m. jämte allmän översikt över utvecklingen inom vägväsendet. Anslagen till vägväsendet) beträffande anslaget till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* av herrar Gustafson i Göteborg (fp), Dahlgren (c), Persson i Heden (c), Sellgren (fp) och Håkansson (c) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 15 som börjar med »Utskottet har» och slutar med »berörda delar» bort ha följande lydelse:

»Det för nästa budgetår föreslagna anslagsbeloppet innebär en uppräkning med drygt 5 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Efter borträknande av kostnaderna för central och regional administration återstår ett bidragsbelopp på 55,26 milj. kr. Bidragen till redan bidragsbeviljade vägar uppgår till 49,8 milj. kr., vilket efter justeringar med hänsyn till pris- och lönestegringar stiger med 4,0 milj. kr. till 53,8 milj. kr. Av dessa skall 1 milj. kr. gå till särskilda kommunikationsändamål (bidrag till vissa båt- och färjförbindelser). De knappt 0,5 milj. kr. som därefter återstår skall gå till iståndsättningsarbeten och redskapsanskaffning men kan naturligtvis inte tillnärmelsevis tillgodose behoven i dessa avseenden.

Detta innebär att några nya ansökningar om bidrag till underhåll av enskilda vägar inte kan beviljas, trots att ett stort antal sådana föreligger. Från 1970 finns sålunda 200 ansökningar och från 1971 finns 600. Flera torde kunna väntas under innevarande år. Knappheten på medel till driften av det statliga vägnätet gör att frågor angående intagning av enskilda vägar till allmänt underhåll måste prövas ytterst restriktivt. För att inneliggande ansökningar skall kunna tillgodoses krävs 8 milj. kr. till bidrag till iståndsättningsbidrag och 5 milj. kr. till barmarks- och vinterväghållning.

Det kan enligt utskottets mening inte accepteras att ett stort antal vägar blir utan bidrag såsom sker om departementschefens förslag vinner riksdagens bifall. Det måste undvikas att kostnader som borde bestridas med statsmedel i stället åsamkas enskilda medborgare. Det är heller inte tillfredsställande om berörda kommuner skulle anse sig böra svara för ifrågavarande kostnader. Dessa bör nämligen åvila staten.

Mot denna bakgrund framstår en uppräkning av bidraget till drift av enskilda vägar i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag såsom nödvändig. Utskottet anser därför att ytterligare 13 milj. kr. bör beviljas för detta ändamål samt att anslaget tas upp med ett belopp av 73 milj. kr.»

dels utskottets hemställan under 4 a. bort ha följande lydelse:

»a. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna 1972: 713 och 1972: 1197, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett reservationsanslag av 73 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen,»

3. vid *punkten 2* (Den långsiktiga vägplaneringen m. m. jämte allmän översikt över utvecklingen inom vägväsendet. Anslagen till vägväsendet) beträffande *avgiftsfinansiering av större broar och motorvägar* av herrar Gustafson i Göteborg (fp), Lothigius (m), Sellgren (fp) och Komstedt (m) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med »Utskottet vill i anledning» och på s. 17 slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att motorvägarna har visat sig vara mycket effektiva och har dessutom en låg olycksfallsfrekvens. De är emellertid mycket kostsamma och kan innebära, att väganslagen icke förslår för ett väl fungerande länsvägnät. I sådana fall, och även i fråga om större broar, som med ordinarie väganslag inte kan byggas inom rimlig tid, bör ett system med avgiftsfinansiering försöksvis kunna prövas för att tidigarelägga projekt. Det bör dock framhållas, att ett sådant system endast bör användas för större broar och sammanhängande motorvägssträckor, där trafikanterna ges alternativa färdvägar.

Det anförda torde innebära ett tillgodoseende jämväl av vissa i motionen 1972: 85 framförda synpunkter i frågan.

Vad utskottet härom anfört bör av riksdagen ges Kungl. Maj:t till känna.»

dels utskottets hemställan under 12 bort ha följande lydelse:

»12. att riksdagen i anledning av motionen 1972: 721, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört rörande försök med avgiftsfinansiering av vissa större broar och vägar,»

4. vid *punkten 8* (Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader) av fru Ryding (vpk) som anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar med »Kungl. Maj:t har genom» och slutar med »därför motionen» bort ha följande lydelse:

»Utskottet vill i likhet med motionärerna framhålla att väderlekstjänsten har en viktig funktion i dagens samhälle. Vissa yrkeskategorier är dock särskilt beroende av dess verksamhet, exempelvis folk inom fiskerinäringen, renskötseln, jord- och skogsbruket, turism och friluftsliv.

Tyvärr har Norrland beräffande utbyggnad av väderlekstjänsten missgynnats i förhållande till södra Sverige. Ett glesare nät av väderlekstationer ger här sämre möjligheter till tillförlitlig väderleksrapportering. Tätare nät av observationsstationer ger noggrannare prognoser. En utbyggnad av observatörsnätet kräver inga stora insatser i kostnadshänseende men skulle förutom att skapa tillförlitligare väderleksprognoser ge stadigvarande arbete åt människor i glesbygd som kanske annars inte kan beredas sysselsättning. Gifta par i medelåldern eller svårplacerad arbetskraft kan vara lämpliga för detta. Utskottet finner det därför befogat att en utredning, som syftar till en kraftfull utbyggnad av väderlekstjänstens resurser i norra delen av Sverige, kommer till stånd och tillstyrker sålunda motionen 1972: 86.»

dels utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen med bifall till motionen 1972: 86 som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande utbyggnad av väderlekstjänsten i norra Sverige.»

5. vid *punkten 14* (Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.) av fru Ryding (vpk) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 31 som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »323 milj. kr.» bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser för sin del att anslaget såsom i motionen 1972: 197 yrkats, bör tas upp med 328,1 milj. kr. Det av 1971 års riksdag fattade beslutet – att stor försiktighet skall iakttagas vid nedläggandet av trafiksvaga bandelar – nödvändiggör nämligen en positiv inställning till höjandet av anslagen till olönsam järnvägstrafik från riksdagens sida. I likhet med motionärerna anser utskottet det därför befogat att SJ:s begäran om anslag till drift av icke lönsamma järnvägslinjer i detta fall bifalles. Detta kommer då också att innebära att SJ får ersättning för underskottet av landsvägstrafiken på linjen Övertorneå–Pajala, som trafikmässigt i vissa avseenden betraktas som en järnväg. Den i motionen 1972: 142 på andra grunder föreslagna höjningen av anslaget till 323 milj. kr. finner utskottet följaktligen otillräckligt.»

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionen 1972: 142, nämnda motion såvitt nu är i fråga, samt med bifall till motionen 1972: 197, såvitt nu är i fråga, till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* för budgetåret 1972/73 anvisar ett anslag av 328 100 000 kr.,»

Särskilt yttrande

1. vid *punkten 16* (Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser) av herr Komstedt (m) som anfört

»Jag anser att de humanitära organisationer som på ett mycket förtjänstfullt sätt utför en betydelsefull insats för informationsarbetet i Sverige om u-länder och katastrofdrabbade länder bör ha tjänstebrevsrätt.

I motionen 1972: 1232 nämnda organisationer har en insamlingsverksamhet på över 20 milj. kr. per år. Medgivande av tjänstebrevsrätt för dessa organisationer skulle utgöra ett mycket betydelsefullt tillskott till deras fortsatta informationsverksamhet. Denna kan annars – särskilt med tanke på aviserad portohöjning – komma att inskränkas, vilket vore mycket beklagligt. Verksamheten bör i stället på allt sätt underlättas, bl. a. genom den av motionärerna föreslagna åtgärden.»

ESSELTE TRYCK, STOCKHOLM 1972 722040